

smo tudi druge zadrege, v ktere so nas naši spredniki prav zavoljo dobrote zakopali, zakaj po milosti in prijaznosti so drugim dovolili pašo, v ktero so potlej za majhno plačilo posest dobili. Zato smo dozdej že večletne pravde ž njimi imeli; s Klečenci se je začela pravda 1833. leta; trpela je kakošnih 12 let; stroškov je bilo okoli 2000 gld. za les, kar smo gami po svojem posekali; pravda je stekla, da les je naš, zemljo so unim spoznali proti temu, da imamo še pravico, se za-njo potegniti; z Guncelani je bila pravda kakošnih 10 let; spoznano jim je bilo 1550 gold. 18 kr., ktere smo preteklo leto plačali. Zdaj pa še Šentvidski va-njo prežé, tako, da pri pašnikih so večne pravde, pri nas pa mislim, da bo zdaj kmalu konec.

Ko je bila gmajna razdeljena, brž smo orali, kopali, poravnovali in za spomladansko setev pripravljali, tako, da je veselje videti, kako se bori kmet trudi, da si zemljo na boljše obrne, da bi si za živež kaj več pridelal. Letošnja zima je bila toliko dobra, da smo zmirom lahko delali; če je prav sneg bil, se je še oralo. Bog nam blagoslovi naše delo.

Naj bi nas posnemale vse soseske po Kranjskem in sploh po Slovenskem, kjer leži še veliko zemlje zanemarjene — v gmajnah!

Vprašanje vinorejcem.

Iz Batuj na Ipavskem. Kdor sadi trte, dobro vé, kako neobhodno potrebna so mu tudi vezilo. Pri nas po Ipavskem za vezila rabimo beko, ktera se ena leta sem jako slabo obnaša; naredijo se namreč po mladji neke sline, ki jo v rašči zadržujejo, tako, da dobimo iz njih le malo deračja, in še to se pri vežnji vse polomi.

Ako kdo kako sredstvo zoper to kvar pozná, bi mu zlo hvaležni bili, če nam je po „Novicah“ naznani, ker letos smo morali beke posebno drago plačevati.

Trtjonov imamo letos spet obilo, pa hvala Bogu, da jim je mladje tako hitro preraslo, kajti letos se nadjamo bogate bendime. P. Koron, kmet.

Slovensko slovstvo.

* **Kratki nauki za sadjerejo.** Po najboljih virih spisal Dragotin Ferdinand Ripšl. Na svetlo dal in slovenskim kmetom v prid namenil Ludevik vitez Gutmansthal-Benvenuti.

Če tudi imamo velikih in malih „Sadjerejcev“ obilo, vendar nam je dobro došla knjižica, ktera niti predolga niti prekratka srednjo pot hodi in v lahko razumljivem jeziku prav po domače razlaga vse, kar je sadjerejcu vedeti potreba. Ravno zato, in ker še po 20 podobicah razjasnuje to, kar z besedo uči, je še posebnega priporočila vredna za bolj odraščeno mladino, ktera hodi v nedeljsko šolo. Cena je tej knjižici tako nizka (veljá le 10 novih krajcarjev), da še tako dober kup nimamo nobene. Želeti je tedaj, da na tisoče iztisov pride med slovensko naše ljudstvo. Naj jo tedaj priporoča vsak po svoji okolici, komur je povzdiga toliko koristne sadjereje pri srcu.

Ako gosp. izdatelj vitez Gutmansthal vidi, da bo narod naš segel po teh bukvicah, bode še več družih tako na kratko osnovanih kmetijskih knjig na svetlo dal. Da ga je to resna volja, kaže nam naslov na zavitku pričujočih bukvic, ki se glasi: „Knjižnica (bukvarnica) za kmeta“, v kateri je „sadjereja“ prvo mesto našla. Zato podpirajmo dobre namene njegove!

* „*Oesterreichs Rettung*“ — se glasi knjiga v nemškem jeziku, ki jo je na Dunaji ravnokar na svetlo dal dr. J. J. Prohaska.

Zanimiva knjiga se začinja s tem, da popisuje dežele in narode avstrijske in zgodovino Avstrije; potem navaja vodila o ustavi Avstrije, cilj in konec njen in pota k taki ustavi, ki mora na srečo biti cesarstvu. Z mirno besedo in jasnimi dokazi kaže, da dvalizem je poguben Avstrii in da le federalizem more pomiriti vse dežele, ki naj se v ta namen zložijo v 5 skupin (grup) in sicer Avstrija gornja, doljna in notranja s Tirolskim, Vorarlberškim in Primorskim v eno skupino, v 2. Česko, Marsko in Šlezko, v 3. Galicija, Krakovo in Bukovina, v 4. Ogersko, v 5. Erdeljsko, v 6. Hrvaško, Slavonsko in Dalmacija z vojaško granico. Vodilo k tej razvrstitvi bilo je gosp. pisatelju to, da se združijo dežele, ktere v historično-političnem oziru skupaj spadajo. Stroga izpeljava zgodovinskega principa bi vendar Slovincem ne bila na korist; saj si je lahko misliti, kako bi se narodnosti naši godilo, ako bi bili v zvezi taki, da ima nemški narod večino v zboru. Če tedaj radi hvalimo knjižico to in jo priporočamo nemškemu bralcem, vendar se o omenjenem skupinovanju ne moremo zlagati ž njo.

Jezikoslovne stvari.

Pogan (der heide).

Spisal Fr. Levstik.

Je li beseda pogan tuja? Gospod dr. Miklošič pravi, da je iz latinskega: *paganus*, i njegov glas je težak; vendar se meni drugače sodi. Naj se mi dovoli povedati, zakaj drugače mislim.

Dr. Miklošič, čegar slavnih knjig se držim tudi tukaj, v staroslovenskem slovarji na 510. strani piše: „*поганити* vb. *μιαίνειν* polluere; — *сѧ*; *paganum fieri*, *srb. opoganiti*“; na 587. 588. strani: „*поганинъ* m. *ἑθνικός, ἑλληγ* gentilis; *nsi. poganin habd.*; *srb. pol. poganin. поганити* vb. *profanare. поганъ* adj. *ἑθνικός* gentilis; *impurus*; *barbaricus*; *nsi. pogan teufelchen*: ti pogan ti metl. pogan vrág spiritus immundus habd.; *blg. srb. pogan impurus*; *pogan f. stercus*, *poganija*; *poganiti polluere*; *klrus. pohanyj sordidus*; *magy. pogány*; *pohánka heidekorn*: *nota rus. dial. поганка* pro *мышь*: *adde prus. pogūnans pl. a.*; *lit. pagonas*; *let. pagans*: *nota let. gānīt maculare*; *rum. рѣгън, рѣгътѣск*; *mrum. παγκυνέσκου*; *alb. pugain. wieg. 1. 490.*: *huc trahe pol. ganić etc. поганекине azbuk.*“

Dodajmo temu še: *čšk. haniti vb. tadeln, schmähen, schimpfen, höhnen, hance m. hanec m. tadler, schänder, schmäher, schimpfer, hanba tadel, schande, schmach, schimpf, hanbiti vb. beschämen, schänden*; *poljski: ganca m. ganiciel tadler, nagana, ganba tadel*; *gorénje-srb. hanić vb. tadeln, schimpfen, schmähen, höhnen, lästern, hanjak m. herumstreicher, hańba f. tadel, schande, schmach*; *dolénjesrb. hugańś se den leib leeren, laxieren*; *nsi. (na hrv. meji) opoganiti se stercore inquinari*; *gonobiti vb. verderben, schänden, gonoba f. über-treibung, schande. Metelko 115.* — Kaže torej, da bi se pravilneje pisalo: *ganoba, ganobiti*.

Če to reč preišljamo, vidimo, da je beseda pogan zložena iz razmernika po ino iz osnove *gan*, ktera se nahaja tudi nezložena: *let. gānīt*; *poljski: ganić, ganca, ganiciel, ganba*; *čšk. haniti, hanec, hanba*; *gsrb. hanić, hanjak, hańba*; *nsi. ganoba*; nahaja se dalje zložena z drugimi razmerniki, ne samo s *po*; *poljski: nagana, dsrb. hugańś se*. Težko je misliti, da latinska beseda *paganus*, ktera vprav znači *dorfbewohner*, more v tujih jezicah, kamor je zasejana, v tako množnih, oddálenih pomenih, tako široko po svéti ségnoti, — *nsi. je Poganec m. tudi krajevno ime*; niti nej ver-

jeti, da se je ta tujka pozneje mogla odcepiti od besedice po ter osnovi gan dati samostojnost. Kder se torej snov gan kaže nezložena ali zložena z drugim razmernikom, smemo soditi, da tamkaj mora imeti v domačem jezici koreniko. Dalje vidimo, da ta beseda znači nečistoto, gnusobo, nesnago: strsl. *poranz* adj. *impurus*, *поганити* profanare; nsl. *pogan* *vrag spiritus immundus*, opoganiti se *stercore inquinari*, *ganoba schande*; blg. *srb. pogan impurus*, *poganiti polluere*, *pogan f. stercus* — v tem poméni rabi *pogan* (*excrementa*) tudi Kurelcu v spisi: imena vlastita i splošna domačih životin, — *malorus. pohanyj sordidus*, let. *gânit maculare* itd. (Kon. prih.)

Za poduk in kratek čas.

Pisma in časniki v Avstrii.

Drugi zvezek knjige „Statist. Jahresb. der öster. Monarchie“ za leto 1865 popisuje število pisem in časnikov našega cesarstva tako-le:

Na vsako glavo so se v tem letu štela skor 3 pisma, — šlo je namreč 1865. leta po pošti 96 milijonov in 215.510 pisem, in pa 1 časnišk list, kajti vseh listov skupaj je izšlo 37 milijonov in 24.343. To število pa velja le po čez šteto, po posameznih deželah našega cesarstva je v tem razloček. V Avstrii pod Anižo je zavoljo Dunaja prišlo 12 pisem in 9 listov na vsakega človeka, — v Avstrii nad Anižo, na Salcburškem, Štajarskem, Kranjskem, Koroškem, Primorskem, Tirolskem in Českem med 3 in 4 pisma in pol do 1 lista, — čez eno pismo, vendar pa ne 3 pisem se je na enega človeka štelo na Marskem in Šlezkem, na Dalmatinskem, Ogerskem, v Galicii, Bukovini, na Hrvaškem, Slavonskem in v vojaški Granici; — še eno pismo pa ni prišlo na enega človeka na Erdeljskem; na Hrvaškem in Slavonskem pa se je bralo najmanj časnikov; še le na 100 ljudi so se šteli 3 listi, na Ogerskem na 60, na Marskem, Šlezkem, v Galicii, Bukovini, Dalmaciji na 25, na Erdeljskem na 10.

Kako pa je to v družih državah? Na Pruskem štejejo na enega človeka leto in dan 7 pisem in 4 časniške liste, — na Francozkem 8 pisem in 6 listov, — na Angležkem 20 pisem na vsakega človeka leto in dan.

Kakor se telesni napredek dežele sodi po tem, ali se več ali manj mjila (žajfe) porabi v tej ali uni deželi, tako se tudi družinski (socijalni), trgovski in politični napredek sodi po številu pisem, ki se leto in dan pišejo v tej ali uni deželi in po številu časnikov. — Tedaj tudi po tem merilu nismo Slovenci tako zadej v omiki, kakor bi nas radi imeli nekteri — prijatli naši.

Kratkočasno berilo.

Francozi v Bobovcu.

Burka za kratek čas.

Spisal Š a k.

(Dalje in konec.)

Morebiti so prinesli vjeti desertérji seboj duha „modernskih idej“, kajti dvignila je zdaj huda opozicija v zboru svojo glavo, in pokazala bobovskim oblastnikom močne rogove. Cvet te „radikalne“ stranke bilo je mlajše pleme fantov in novih gospodarjev, kateri bi tudi radi govorili in odločevali v srenjskih zadevah. Očete osupnila je ta poprej nevidena in neslišana prikazen, in nektare zgrabi pravična jeza. Šment si ga vedi, kakov bi bil konec tega pričkanja in prepiranja,

ako ne bi imel Bobovec moža, kakoršnega bi bilo dan danes treba v marsikterem deželnem zboru: groznega vekača! In ta ni bil nikdo drug ko bobovski mlinar, mesar in krčmar v eni koži: Lukež Kozel. Ta okrogli velikán razpel je zdaj svoja široka usta, in prevpil z oroslanskim glasom ves možki in ženski spol, kričé: „Tiho, jezike za zobe! Naj izrečejo oče župan prvi svojo misel!“ — Ves zbor odreveni in potihne, ko bi ga z vodo polil. Ali županu zvonile so mlinarjeve besede zelo sladko po ušesih. Stori tedaj skupščini v imenitnem govoru svoje predloge: naj bi se zoper nove napade sovražnikov oborožilo vse, kar je človečjega od desetega do šestdesetega leta (tedaj gotovo „allgemeine Wehrpflicht“); naj bi se podarilo petim junakom vsakemu po pet kokoši, dve puri in bokal repnega semena; naj bi se — — — tretjič?

Zastran vjetih Francozov Habzek ni vedel nobene umne povedati. Prva dva predloga sprejel je zbor „per acclamationem“, k poslednjemu pa je vpilo mnogo glasov: „Na kol z divjaki!“ Mnogo drugih kričalo je: „Pretepimo in spodimo jih tjé, odkoder so se priklatali.“ Dideldidajček pa je djal: „Nak, ne bodimo bedaki, če jih spodimo, yrnejo se morebiti kmalu z vso vojsko k nam nazaj. Čujte, mrcine redili so se zdaj z našimi purani, naj še pokusijo naš bob; dokler ne gré sovražnik iz dežele, podržimo jih v luknji! Potem pa jih pošljimo cesarju, gotovo nam bo za naše junaštvo podelil kak zlat križec, ali nas bo oprostil dač!“ Z veselimi „pravo“-klici sprejeli so Bobovčani ta nasvet, zvitemu lončarju pa se je dozdevalo skoraj, da že vidi na svojih prsih bliščečo svetinjo. S tem sklepom končal je zbor, in osoda vjetih deserterjev bila je odločena.

Mislím, da ti je, slovenski bralec, znana ona baža sočivja, ki jej pravimo bob; bob je na Slovenskem narodna jed in oblizek. Ko sem še pasel krave, moral sem ga pod streho spraviti vsak ubog dan precejšnjo skledo, če ne, bilo je za mene gorjé! Da, Slovenci imamo toliko boba, da ga mečemo dostikrat v steno, na priliko v liberalnem (!) graškem deželnem zboru. To žalostno národno jed, ustvarjeno le za debele močne želodce Slovencev, kako bi jo prebavil tenek olikan francozki želodec? Bila je tedaj najhujša muka in kazen jetnikom, ne mogel bi jim hudobnež Dideldidajček večé zmisлити.

Ko je postavila prvíkrat županovka pred brkaste deserterje veliko skledo mastno zabeljenega boba, se ga nobeden doteknil ni; al žugajoče puške in kose strazarjev podučile so jih, da tū ni šale, ampak da velja: jej tiček ali pogini! Začnejo tedaj po skledi rovatí in počasoma požirati, pa gorjé — obotavljalo se jim je! Kaj je bilo neusmiljenim Bobovčanom za to mar? Ravnali so se po načelu: Kdor se med volkove podá, mora ž njimi tuliti. Hudo siljenje in strah za zdravo kožo storila sta, da so čez dobro uro Francozi skledo imeli prazno, — trebuhe pa preobložene — napete! In kakošni še so bili le nasledki tega obeda!! — V Bobovcu ni bilo pa nikoli toliko krohota in smeha, ko ta dan.

Drugo poldne pričakovali so jetniki nove jedi, toda ukanili so se! Prišla je sopet skleda debelega boba. To videče, popade jih jeza in obup. Jamejo rjoveti, kričati in divjati, da je naše vaščane obšla groza in so jih ukrotili le z največim trdom. Premagani in trdno zvezani brkači, spoznavši, da je prazen vsak upor, vzamejo slednjič sopet svoje žlice, in hitreje ko prejšnji dan, izpraznili so skledo. Enaka godila se jim je odsihmal vsako poldne, in čuda! čedalje bolje dišal jim je bob, — v štirinajstih dneh so mu bili popolnoma privajeni! To se je Bobovčanom jako dopadlo, in oledčali so jim žalosten stan v marsikterem oziru. Bobov-

stopilo, vsujem v to en maslec sivega prosá (sirk bi morda še boljši bil), crem to dobro četrť ure; potem vsujem vse prav vroče v polovnjak, ki drži 250 bokalov, v katerem pa je le še polovica tega plesnjivega vina bilo. In res, ko čez tri dni vino pokusim, bilo je čistejše kot pred, in ni imelo nič več plesnjivega duhá. Samo po prežganem, kakor po trijetu, je enmalo okus imelo. Brž ko ne sem na tako malo vina preveč te reči noter djal. Vendar se ta okus in duh lože prenese kot plesnoba.

Kl. F.

Občni zbor kmetijske družbe v Ljubljani.

(Dalje.)

O sporočilih, ki so jih podružnice poslale občnemu zboru, je poročal tajnik dr. Jan. Bleiweis. Kot namestniki podružnic so bili pričujoči: gosp. grof Jož. Barbo in gosp. Jan. Majnik, predsednika podružnic, in pa gosp. vitez Gutmansthal kot zastopnik podružnice boštajnske. On prvi poprime besedo in poroča, da bi se v Boštanji naredila šolski mladini v poduk lepa drevesnica; zahvaljuje se družbi, da je v pripomoč tej napravi darovala znesek, ki se je nabral iz doneskov tamošnjih udov kmetijske družbe, ter prosi, naj se jej to dovoli še za nektera prihodnja leta. Dr. Bleiweis podpira to prošnjo s pohvalo marljive podružnice boštajnske; grof Barbo jo tudi podpira, pa predlaga, naj se za zdaj ta podpora zagotovi za eno leto. Zbor sprejme ta predlog.

Podružnica radoliška po predsedniku svojem gosp. dekanu Vovku želi podučne knjižice za ljudstvo naše, da se bode vedelo obnašati, kadar bojo zavoljo revizije katastra geometri na novo merili zemljišča. Dr. Bleiweis predlaga, da se ta prošnja izroči deželnemu odboru, kateri ne bode iz oči spustil te za deželo važne zadeve. Zbor je enoglasno sprejel ta predlog. — Podružnica ta želi tudi pravice, da bi vsaka občina (srenja) dobila pravico, da vpelje pasji davek za obrambo preobilih psov in strašno nevarne stekline. Dr. Bleiweis omenja, da je to isto željo izgotovil že deželni zbor in da je pričakovati od vlade, da potrdi postavo, po kateri morejo občine vpeljavati pasji davek.

Podružnica novomeška po predsedniku svojem gosp. proštu Arko-tu toži o zanikernih poslih, lenuhih, ki jih je vse polno, o brezvestnih kajzarjih, ter želi, da družba kmetijska prevdari te nadloge in svoje nasvete izroči deželnemu zboru. Predlog gosp. Dežmana, da se pismo podružnice novomeške izroči deželnemu odboru, je bil sprejet.

Predsednik podružnice kočevske gosp. Ernest Faber, nanašaje se na temeljiti popis, kako se godí z gozdi na Kranjskem, želi, da se družba obrne do deželne vlade zaradi natančnega spolnovanja gozdne postave in za varstvo gozdov po logarjih. Sklep zborov je bil, da se ves spis natisne v sporočilu kmetijske družbe in sicer stori po poti deželnega odbora, česar je treba za ustanovljenje gozdnarjev.

Podružnica loška po predsedniku g. Schweigerji toži, kako nemilo ravna šneperska grajščina z gozdom, v katerem imajo tudi kmetje svoje pravice in prosi, naj družba kmetijska na dostojni poti pospeši poravnavo služnih pravic (servitutov). Enoglasen sklep je bil, naj to stori odbor kmetijske družbe.

Gosp. grof Barbo v imenu podružnice svoje izročuje zboru pismo g. Gurnika, glavarja železnične postaje ljubljanske, v kateri pravi, da bi rad kaj storil, da bi se izpeljevanju dolenskega sadja v druge dežele pripomoglo, pa da naj kmetijska družba pokaže, kako. Predlog dr. Bleiweisa, da se to dobromisleče

pismo podá dolenskim podružnicam v prevdarek in nasvèt je bil enoglasno sprejet.

Gosp. P. N. Feuser, za kranjsko deželo ves uneti posestnik na mahu, izročuje družbi poduk, kako bi kmetje si najlože mogli ohraniti svoj gozd s tem, da bi jim en čas bil gozd (boršt), drug čas pa polje. Sklep je bil, da se ta za naše kmetije važni poduk natisne ves tudi v „Novicah.“

(Dal. prih.)

Jezikoslovne stvari.

Pogan (der heide). *)

Spisal Fr. Levstik.

(Konec.)

Zdaj se vpraša: kateri je besede pogan prvotni pomén? Ako hočemo to zvedeti, moramo pogledati koreniko. Ta je gn, ktero s črko a na konci pomnoženo nahajamo tudi v glagoli: gn-a-ti (žen-e-m) treiben, s črko i v glagoli: gn-i-ti faulen (pm. nsl. kl-i-ti keimen, kál f. keim). V besedah: po-gan, na-gan-a, po-gan-j-a-ti nahajamo to koreniko povikšano v: gan, a v glagolih: gon-i-ti, žen-e-m povikšano v: gon, žen. Korenika gn prvotno znači: entfernen, od sebe porinoti, vreči (pm. nsl. kamen zagnati einen stein werfen). Zato je gnati: von sich entfernen, treiben, gniti sich in dem ekelhaften zustand des entfernten, ausgeworfenen (der excremente) befinden: faulen; — gnoj das faulende; pogan f. ster-cus, das ausgeschiedene, poganъ adj. mit koth (stercus) beschmutzt.

V slovanščini se pojem excrementum tudi sicer veže s pojmom: entfernen, werfen; pm. nsl. v Ribnici: okinoti (nam. okid-no-ti) se den leib ausleeren, strsl. кидати werfen. Mikl. lex. 327; pm. dalje: met-a-ti strls. мети мет-ъ werfen, i potem strsl. метила, метило fimus. Mikl. bildung der nomina 35.; nsl. metulj schmetterling, metlj (-tilja), metul dain. 90.; srb. metilj mik.; čšk. motyl; poljski: motyl; gsrb. mjetelo, dsrb. mjatel z nemškim: schmetterling, kar si je v rodi z glagolom schmeissen; avstrijsko-nemški se metulj zove krautscheisser. Mikl. lex. 366.

Niti se more očitati, da je pridevnik poganъ nenavadno storjen; tacih je več: strsl. покоръ adj. obediens, покоръ adj. obliquus (nsl. položъn), похилъ adj. curvus (nsl. hiljast) itd.

Poganъ adj. torej prvotno znači stercoreus, kar glasno priča tudi nsl. opoganiti se, srb. pogan f. i dsrb. hugaňas se, potem znači še le sploh: gnusoben, nesnažen, nečist.

A kako je z latinsko besedo paganus? Diez wörterb. 1. 301. piše: „pagano it. sp. itd., auch böhm. pohan, adj. heidnisch, sbst. heide; von paganus, also eigentl. ländlich, bäurisch, und so hiessen die bekenner des alten götterdienstes, weil er sich seit Constantin d. gr. auf das platte land hatte flüchten müssen. Dasselbe, was paganus, bezeichnet unser heide, ahd. heidan, goth. f. haithnô (von haithi feld), vgl. Grimm myth. p. 1198.“

Kar Diez piše o besedi pagano, prav sodi, vendar to ne izpodbija moje misli. Vsi vemo, da so Latinci neznabogu rekli paganus. To besedo so potem krščanske vere oznanjalci prinesli k Slovanom, kateri so imeli uže poprej svojo, tej vso podobno besedo poganъ. Znano je, da so prvi oznanjalci neznaboge po svetem pismu imenovali nečiste narode, i tako je stara slo-

*) V zadnjem listi na 169. strani v 24. vrsti od zdo-laj gori beri: ПОГАНЕНІЕ namesti: ПОГАНЕКИНЕ.

vanska beseda še laže dobila novi pomén latinskega jezika, kateri je za heide po naključju imel vso enako besedo, a vso iz družega kórena.

Pogan je torej slovanska beseda, samo pomén heide je latinizem. Tudi utegne biti kriva latinščina, da je pridevnik poganъ dobil obrazilo inъ (poganinъ), kakor bi značil kacega naroda lastno ime.

Slovansko slovstvo.

Kustoca in Vis.

Tako se glasi kratek popis hudih vojská, ki ste lani bili na Laškem na suhem in na morji. Znani naš gosp. J. Alešovec je napravil ta popis v domačem jeziku po gotovih virih, in gosp. Giontini, knjigar v Ljubljani, ki je to knjižico založil, jej je oskrbel 4 podobe; ena kaže bojišče pri Kustoci, kateri viši poveljnik je bil nadvojvoda Albrecht; druga kaže bitev na morji pri Visu, katero je vodil podadmiral Tegethof, rojen Štajarec. 40 krajc. veljá ta knjižica, ktera bo gotovo vsakemu všeč, kdor rad bere popis vojská. Zlasti pa sta gospoda Alešovec in Giontini vstregla vsem tistim našim ljudem, ki so sami v teh vojskah bili, in pa njihovim staršem, žlahtnikom in prijateljem, katerim so pripovedovali, kaj se je v hudih teh bojih godilo. Tisek knjižice je tak, da ga tudi slabe oči lahko beró. Po vsem tem jo tedaj priporočamo našemu narodu, da si jo kupi in bere za kratek čas.

* *Imena vlastita i splošna domačih živali u Hrvator i ponekle Srbalj.* Muka Franca Kurelca. Sv. Galac 1867. — Tako se glasi jako zanimiva knjižica, katero je ravnokar izdal učeni naš Franjo Kurelac in ki jo gosp. profesor Macun v 20. in 21. listu „Dragoljuba“ temeljito pa z veliko pohvalo rekoč, da knjižica sicer šteje samo 64 strani v mali četvrtini, al delo je tako, da ga človek ne more izpisati leto in dan, kritikuje. Izvirna je ideja, pa tudi prav praktična, ki je vodila gospoda pisatelja, da je napisal imena najnavadnejše domače živine (konja, goveda, ovce, koze, svinje, psa, mačke in kokoši) in o vsaki povedal kar koli je mogel izvedeti „a) o živinčetu čitavom, b) nečitavom, c) o majci živinskoj, d) o mladom, e) o starom, f) ob osobitosti kakvoj, g) o sastanku živinskem, h) o bredjem i radjajućem, i) o udu živinskem, k) o poganu, l) o mesu živinskem, m) o koži, n) o staji, o) o čuvaru, p) o živini okupke, q) o divljem živinčetu.“

Mnogovrstne drobtinice.

* *Duhovščina v našem cesarstvu* — šteje 55.370 osób; med tem je 1 patrijarh, 4 primasi, 11 velikih škofov, 57 škofov, 24 namestnih škofov, 12.863 fajmoštrov (župnikov), 589 duhovnih učiteljev. Samostanov (kloštrov) možkih je 720 z 59 opáti, 45 provinciali, 6754 duhovni, 645 kleriki, 240 novinci, 1907 fratri. Piaristi imajo samostanov 60, Frančiškani raznih vrst 238, Dominikani 41, Cistercienci 47, Benediktini 37, usmiljeni bratje 31, Jezuiti 17, Premonstratensi 15, Bazilijani (grškega obreda) 26. Ženskih samostanov je 298 z 5198 nunami. Vse cerkveno premoženje znaša 185 milijonov in 672.967 gold. z 19 milijoni in 639.713 letnega dohodka.

Razstava v Moskvi.

Osnovale se je pred nekoliko leti v Moskvi društvo, katero je imelo namen, mladino spodbadati, da spoznava pridelke Rusije. Imenovalo se je „društvo prijateljev naturopisja.“ Ustanovitelj in najmarljivejši

ud je bil g. Bogdanov, profesor zoologije (živaloznanstva) na vseučilišču. Naglo se je razvijalo društvo, in že od leta 1863. se je gojila misel, osnovati etnografično (narodopisno) razstavo, in delalo se je navdušeno in marljivo na to, da se kmalu uresniči ta misel. Gosp. pl. Daškov, darežljivi podpornik društva, je izrekel, da pridá za opravo 15.000 rubeljev. Vsled izdanega poziva so bile poslane od vseh strani noše, orodja, orožja itd., in carska rodbina je dajala dober izgled privatnim ljudem. Kmalu je bila nabrana precej popolnoma etnografična zbirka iz vseh krajev države. S početka so mislili le na ožjo domovino, pozneje so pa sklenili tudi slovanske narode Avstrije in Turčije povabiti, da se udeležijo. Napravil se je zato poseben etnografičen oddelek društva; osnovala se je komisija, ktere udje so zelo marljivi bili. Poklicali so najizvrstnejše umetnike in v kratkem je bila uresničena prvotna misel.

Vse etnografične stvari so shranili v muzej, in od tod so zdaj prenesene v veliko za razstavo zdaj pripravljeno hišo med Kremeljnom in vseučiliščem. Razstava je okusno sestavljena. Gorjanci stojé na narejenih gorah, poljanci stojé med rastlinami, ktere v njih domačiji rastejo; tudi domača živina, hiše in šotori se vidijo. Vse je tako vredjeno, da stavlja pred oči gledalcu v resnici dobro podobo Rusije in sosednih slovanskih dežel. Posebne zasluge, da so fisiognomije narodov zelo karakteristično upodobljene, ima gosp. Ramasnov, profesor umetniške šole v Moskvi, s svojimi učenci.

Severna ljudstva so na strani vhoda, južna njim nasproti. V sredi na strani proti vseučilišču je carska loža in tej nasproti na pripravi planjavi somenj, kjer se vidijo vsi narodi Rusije. Med tem središčem in skrajnem koncem stojé druga azijska in evropejska ljudstva v raznih skupinah (grupah).

Vse razstavljene podobe imajo popolno človeško velikost in spadajo po dotičnem imeniku v tri glavne razdelke: v Neslovane, vzhodne in zahodne Slovane. Prvih je 114, drugih ravno toliko, tretjih pa le 63. Ta del razstave je glavni. Blizo tega se vidi v enem ločenem prostoru za Kavkuzom bogata zbirka noš, katerih je 155; za črnogorskimi hribi je kraniologični razdelek, v katerem se vidi mnogo čepin prvih naselnikov onega kraja, na katerem zdaj Moskva stoji. V drugem razdelku se nahajajo pohišne reči in orodja raznih ljudstev, pa tudi muzikalični instrumenti. Potem se vidi zbirka modelov posebno karakterističnih poslopij in pa orodij. Nahaja se tudi zbirka izvrstno izdelanih in zanimivih fotografij in narisov. (Dal. prih.)

Zabavne stvari.

Brencelj — filolog.

Nominativ: *Brencelj*,
Genitiv: *Brenceljna*.

Hudo sem razdražen, da me ne dajo Slovenca veljati, zato bodem zopet zabrenčal.

Da sem dobil svojo lepo ime po brenku — breku, to mi potrdi tudi moj brat Rimljan. On ima več imen (jaz samo dve: brencelj in obad); on se veli: tabanus, oestrum, asilus. Zakaj se oestrum tudi veli „neumnost“? Gotovo zarad tega, da, kdor je „oestro percitus“, to če reči, kogar jaz piknem, ta divjá in pride ob um. Kogar jaz piknem, tega srbí, zato malo moralni Ovid neki košček človečjega mesa imenuje: oestrum, clitoris. Vendar tudi Rimljan me je imenoval po brenku, in sicer kakor pri Pliniji berem: Bucentes, gotovo od: buccino, kar, kakor